

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

Видав. ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“

Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10. Іл. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Реклама не застосовується.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в квітні 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фл. фр.,
Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 к. р.
Румунії 150 лей, Болгарії 7/50
зл., Австрії 7/50 зл., Замка
краща 1 дол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

18 **ЗАГАЛЬНИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ РАВТ** 18
II. **В САЛЯХ НАГОДНОГО ДОМУ**
Дві оркестри! Радіо! Одаг візтовий!
1324 Початок о год. 21'30. I—1

Idée fixe.

З нагоди нового вшехпольського проекту зміни виборчої
ординації.

Що нинішній польський сейм у-
являє собою пародію парламента-
ризму — у цьому, здається, не сум-
нівається ані один тверезо думую-
чий польський чи непольський по-
літик. Взагалі парламентарного у-
строю у Польщі фактично нема.
„Сейм каже своє, а уряд робить своє“ — від час до часу дунуть
зображені голоси зі шораз іншої
тосольської групи. Непрацездатність
сейму голова уряду використав для
зтримання диктаторських уповно-
важень у цілій низці справ, — спер-
ду господарських, а потім і на-
скрізь політичних. Практика пока-
зала, що й оті широчезні рямці
можуть бути доволіно переступлені.
Такий випадок, щоби міністр,
отримавши двічі ясно й недвознач-
но висловлене недовіря сейму, все-
таки ще отягувався з уступленням
(історія димісії Мікласшевського) —
є чимось нечуванним і небувалим у
якійсьбудь демократичній республіці.

Польські ділячі потішають себе,
що криза парламентаризму є нині
загальним явищем, і що тим біль-
ше Польща, молода держава з нею-
шим законодавчим народним пред-
ставництвом, вибраним серед ано-
мальних підносин, не може мати
претензій бути кращою від цих о-
глядом від інших своїх старших
посестер. Річ ясна, що аномальне
животиння польського сейму не має
нічого спільного зі згаданою по-
всюкою кризою парламентаризму,
тісно зв'язаною з кризою повсю-
дної демократії. Польська демокра-
тія не переживає ніякої кризи, бо
тієї демократії фактично нема.
Нинішня Польща, яка плекає вели-
кодержавницькі традиції історичної
Польщі у сфері практичної політи-
ки, перейняла у спадщину теж від
той історичної Польщі духа, на-
строї кермуючих верств, психіку,
світотичний і нескристалізований чу-
тсвий світогляд. Цей дух — це дух
вшехпольщини. Погляди, якими жила
колишня польська пануюча класа —
аляхата, є поглядами величезної
більшості сучасної польської інте-
лігенції, себто знову таки мізку
польського народу. Зайшла лише
звезда „модернізації“ поглядів, від-
окремлюючи до „модернізації“ струк-
тури польського громадянства. Але
суть світогляду залишилась та
сама, так само, як суть польської
державності. Нпр.: колишні поль-
ські магнати славили себе найбільш
самолюбними і толерантними
думками, Богом призначеними ви-
сунути для правління народом.
Адже гасло: „За нашу і вашу сво-
боду!“ було одним із передових
гасел польської магнатерії і рядової
шляхти. Ви не стрінете нині ні од-
ного польського патріота, який не
твердив би з гордістю, що консти-

туція повсюдної Річпосполитої є
найліберальнішою конституцією у
світі. Відома річ, що автором цієї
конституції був кс. Лютославскі,
один із найзапекліших спо-
движників скрайного польського
консерватизму і націоналізму, про-
нятого вірою у свою месіаністичну
місію. Історичні парадокси мають
теж право існування, та в даному
разі парадоксальною є лише фор-
ма. Польської демократії фактично
немає так, як її ніколи не було: є
лише позбавлені всякого впливу на
долю держави й авторитету серед
власного громадянства незначні йо-
го відламки, які теоретичними про-
грамами, несміливо й залакано, у
більше ніж скромненьких формах
заявляються „дійсними“ прихильни-
ками дійсного демократизму.

„Польщі бракує ідеї!“ — кличе в
розлучі один із найчільніших поль-
ських письменників (Ст. Жеромскі:
„Przedwiośnie“). Браку цієї ідеї бу-
дівничі польського державного ко-
рабля і всі його чергові керманічі
старіються заступити фіксі-ідеєю:
що Польща є державою су-
цільно-національною, ergo
Польща існує лише для Поляків.
І не в сорокату вигляді ниніш-
нього польського сейму й не в
партійній деморалізації скривається
тайна банкрутства польського пар-
ламентаризму, а саме в отій фіксі-ідеї,
якої конвульсійно тримається поль-
ська державна рація і яка дій-
шла в кров величезної більшості
всього польського організованого
громадянства.

На практиці воно виглядає так:
на загальну суму 444 сеймових по-
слів є 89 послів не-Поляків, пред-

ставників т. зв. національних мен-
шостей, при чому завжди треба
мати на увазі, що найбільша „нац.
меншість“ — українська — брала
участь у виборах лише на кліантику
своїєї етнографічної території в
Польщі; наслідком своєї пасивно-
сти у Сх. Галичині Україні втра-
тили понад 40 мандатів, із чого ча-
стина дісталась Жидам, а решта
польській „більшості“ — Пастія-
цям, Брилівцям і ППС-ам. Від пер-
ших днів існування виборного сей-
му польська „нац. більшість“ мар-
кантно заявила своє відношення до
„меншості“; це було з нагоди ви-
борів 1-го президента республіки,
коли не-Полякам дано пізнати так
виразно, як не можна було краше,
що їм немає ніякого діла до дер-
жавних справ польської держави!
Коли в пізніших комбінаціях сей-
мової арифметики поруч із числами
тих чи інших польських сеймових
клубів виділяли числа голосів тої
чи іншої „нац. меншості“, то не
були — і є — лише епізоди, фраг-
менти без всякого глибшого зна-
чення: факт залишається фактом,
що більшість із 355 польських по-
слів уявляє 89 не-польських послів
неіснуючих. А що всітаки всіх
отих 89 невідганих осіб не можна
зразу віддати до арешту ані вики-
нути за двері — сподвижники ідеї
фіксі — одноцільної націо-
нальної польської держави
при існуванню 45 пр.
непольського населення
— шукають виходу з безвихідної си-
туації такими шляхами, які надалі
замкнули би доступ до сеймових
воріт усім непольським громадянам
польської держави.

На цій тлі зродився поданий на-
ми вчора карикатурний проект
З. Л. Н. про зміну сеймової вибор-
чої ординації. Одним проектом фак-
тичні адохновителі польської націо-
нальної державності гадають забезпе-
чити працездатність будучого поль-
ського сейму. Знехтувавши волю
45 пр. населення, вони гадають
спасати державу.

Одна ідеї фіксі родять другу. Їх
жде однаковий кінець.

Н.—

В напруженому положенні.

Кілька уваг на церковно-народні теми.

II.

Минулий рік пройшов під зна-
ком цілібнатної дискусії. Особливо
перемиський „Український Голос“ і
львівська „Нива“ присвятили цій
проблемі багато уваги, обороняю-
чи перед натиском і навіть зама-
хом церковної єрархії увсечені пра-
ва нашого духовенства і вкорінену
традицію східної церкви. Дискусія
на актуальну тему була цікава, рі-
чева, вирозуміла, та все таки в
останніх часах з огляду на анірору
постову церковної єрархії по-
чала вона набирати признак зло-
бенности та погрожувати вве-
ддінням повного заміщення в наше
національне життя і скупченням
всєї сторожкої уваги на... ціліб-
ному фронті.

На сторінках нашого органу лі-
том мин. року постановили ми

рознести наскрізь обективний ро-
гляд цієї проблеми, допускаючи до
голосу прихильників і противників
жонатости, або вірніше — без-
женности гр. кат. духовенства. На
жаль, наша — так сказатиб — ан-
кета не дала позитивних наслідків.
Слід за жаль зазначити, що вона
не вдалась. Між прихильниками ці-
лібату не з'явився ані один, що ви-
ступив би з переконуючими аргу-
ментами. З надісланих нам голосів
тільки єдиний о. Березюк, підно-
сячи — так сказатиб — громадян-
ський цврь безжених священників,
вказав на мучеництво о. Галибея в
р. 1919, однак забув додати, що
така сама доля стрінула старень-
кого жонатого пароха Монасти-
риск о. Підляшеського. За те про-
ти цілібату поспиналося безліч до-

писів з священників і світських ко-
лі всіх усюдів Галичини, а навіть
з Боснії. В деяких з них так ярко
і так реалістично мальовано пове-
дінку цілібця, що ми уважали
вказаним припинити нашу анкету,
щоби не викликувати й не підси-
чувати прилюдного агітвання.

Наші сподівання, що справа ці-
лібату розв'яжеться виключно в
священних колах, не справдилися.
Навпаки, цілібатна проблема на-
пучивалась, поширилась, стала в
значній мірі універсальною спра-
вою нашого життя, а це приму-
щує нас знову зупинитися на цій
глазі нашої незavidної сучасности.

Бажаючи виминути якого-небудь
суб'єктивізму, уважаємо koniecz-
ним дати цій справі короткий істо-
ричний підклад. Новий Завіт не
амає заборони священничих подруж.
Двадцять апостолів, як нпр. св. Петро,
були жонаті. І жонатість єписко-
пів в перших віках християнства
була правилом. Та вже ап. Павло
уважав безжеництво духовенства
вищим ступнем досконалости сіа
подружнього життя. Первісні хри-
стіяне, які кожної хвилині сподівалися
приходу Христа, уважали, що стан
тілесної чистоти зв'язує їх з бо-
жеськими справами. З другого бо-
ку вибивався противник духа нео-
вісного християнства, а саме що
підружжя підносить гідність жінки
й утверджує мораль громадянства.
Повільно час йшли хитання між ши-
ми поглядами, однак оба вони
торкалися в сі х християн, а не ли-
ше духовних. Духовних обов'язу-
вали ті самі принципи, що й мирян
християн. Також єпископам була
дозволена женитьба; тільки забо-
ронено було женитися другий раз
безжеництво лишалося до вільного
вибору кожного духовного, як і
світського. Та аж в 2-гому стол.
почало проявлятися замишування
до тілесної чистоти на ціле життя.
Навіть подружжя розходилися, що-
би в самоті віддатися на службу
Богові. Ці настрої довели до то-
го, що в 3-тньому стол. набрало
права громадянства домагання, що-
би ніякий єпископ, священник чи
діакон після одержання свячення не
женився, а також щоби ніхто не
міг одержати свячення, хто оже-
нився з адовою, морально ула-
жною або оженився заруче. Та з
часом почали поширюватися єра-
хічні ідеї, а з ними й нові при-
ципи. На 4-те стол. припадає роз-
виток монашій чинів і суперництво
монахів з білим духовенством за
хвалу лицю святости. Це супер-
ництво підтверджувало погляд в
користь безжеництва, але нікей-
ський синод (325 р.) відкинув
заборону священничих подружж.
Від того часу в східній церкві устійни-
лося основне правило, що
духовенству (єпископам, священ-
никам і діаконам) можна оставити
а подружньому зв'язку, закладеному
перед свяченнями з чистою жи-
вою (літчиною). Ця практика в
загальному зарисі до нинішнього
дня обов'язує в грецькій церкві з
тим, що священники не можуть вхо-
дити в подружжя зв'язки після смер-
ти першої жінки, а єпископи му-
сять розв'язати своє подружжя, якщо
були жонаті. Однак це останнє

Всенародне Віче

в церкві в народній сараїх, від десь в 19-тих в мезію, аж 8-го лютого 1925 в великій селі "Мученого Іова" (м. Діс-сена, вул. Шапугача ч. 5, в год. 17-й в полудне. Промисл. членів виступи!

За Української церковно-общинної Комітету Юлія Роговська, д-р Богдан Баранський секретар.

правило не має під теперішню пору ніякого реального значення, бо єпископи звичайно підходять в церкві. Ці постанови є дотепер обов'язковими в східній церкві (східній і незвідній).

За те римські єпископи вже в кінці 4-го стол. вимагали безжеництва від всіх духовних, та свої домагання переперили вони тільки після завзятої й затяжної боротьби. Від 8-го стол. загострено вимоги безжеництва, та все такі більшість духовних у Франції, Німеччині і в північній Італії (де не мада ексекутивного значення монархія алава пап) більшість священників, а також і деякі єпископи жили в подружньому стані. Моральне зворочення римської церкви в 10-тому стол. і непереможні вимоги природи, що тільки з напівзвичайними труднощами даються збачати в протиприродні рамки, а акції оправданні острах іза не-моральних наслідків насильного celibatu — зробили неможливим переведення celibatного принципу. Деякі єпископи на власну руку мусили дозволити богословам вступати в подружній стан. З другого боку найвпевненіш оборонці бережності мусили признавати, що подружнє життя священників є зразком християнської моралі. Та теорія про вищий ступінь священності духовенства, середньовічний їн до аскетизму поруч з вибухливим розхристанням змисловості — все те утвердило в народних масах погляд, що тільки св. Тайни, одержані з рук нежонатого священника, мають священну силу. Такий погляд, в значній мірі забобонний (бо відомо, що Італія й Іспанія де й сьогодні в погляді на маси вляються найбільш забобонною країною), був основою й союзником палства в переведенні загально-го celibatu. З хвилею, коли папство почало набирати сил, звернуло свої намагання в напрямку відраження слуг церкви від держави і родини. Бо тільки духовенство, звільнене від домашніх і громадських обов'язків, могло забезпечити незалежність церкви від державної

влади та служити анархидом крадічно-монархічних тенденцій папства. З хвилею, коли за Григорія VII. змозглося папська псевлада, появилася в 1074 р. розповідь про загальний celibat. Розпорядок папи Григорія VII. постановляв, що кожний жонатий священник, який сповняв би sacramentalні функції біля алтаря, і кожний вірний, який а рук такого священника приймав би св. Тайни, підлягав клятві. Цей розпорядок був тільки повторенням розпорядку папи Миколи II. і Олександра II., але аж Григорій VII. насильними засобами рішав боротьбу в користь celibatu. Прогляння жонатих священників від церковних престолів супровожалося в деяких країнах серед великого замшання й обурення. Все це духовенство одною лавою стало в ряди опірників. Єпископи і папських легатів ачанажало, а навіть погрожувано їм смертю. Але безцеремонний в асвобах і тонкий політик Григорій VII. увів в боротьбу проти жонатих священників народні маси. І тільки вони і їхні забобони були союзниками папи за celibatu. Та ще після смерті Григорія VII. справа не була зовсім розв'язана, про що свідчать між іншим постанови обох латеранських синодів (1123 і 1139).

Страшні наслідки насильного celibatu є загально відомі. Нарікання на моральну розхристаність духовенства є такі старі, як і celibat. Якраз наслідки celibatu дають найбільшу й найуспішнішу зброю в руки противників римської церкви. На ту тему є ціла література, яка незвичайно ярко й документно малює моральні спустошення серед римо-католицького духовенства. Нелітне життя священників в далеких закутках, яке з природи річ мало підлягало громадській контролі, але й життя пралатів, єпископів і кардиналів в самому Римі палється різким запереченням доцільності примусового celibatu. В амаганні знати захист перед неминучим розкладом деякі єпископи в правильному порядку дозволити на життя в конкубінаці. Відкрито того не роблено, але мовчки навіть папи в XIV. і XV. стол. потурали кривок природи, що провадилася у священників і єпископів.

І анову минули століття, а спова celibatu трагедія реальний гоунт від ногами. Гуситські рухи анову викликали боротьбу за право подружнього життя священників, а реформація перший свій удар звернула проти celibatu. Реформаторські письмен-

ники і проповідники всіх конфесій укріплювали право священників на подружнє життя законами природи, се, Письмом і старохристиянськими звичаями, одночасно ілюструючи яркими прикладами наслідки celibatu. Вже нераз тверджено, що поруч інших відомих звичаїв, які в ряди-годи аначало різко проявлялися в римо-католицькій церкві, celibat був одним з тих таранів, що хвилею реформационних рухів потряс майже цілою Європою і відіплав від алазку з Римом подовину Європи. Насильний celibat потрепав основами родини, звичаю в різкий часок суспільну мораль, став аброєю в руках противників Риму, довів між іншим до завзятої боротьби в реформационному руху. І правда, у висліді століть він зміцнив організаційні вузли римської церкви, перетворив римо-католицьке духовенство в легко-рухому амію, але за те католицька церква подплатилася атрацією своєї саракіної суверенності в половині Європи.

І хоч від хвилі celibatного закону Григорія XII. минує майже тисяча літ, хоч celibat є вже суттєво признаком римського духовенства, хоч він може похвалитися традицією, яка сягає в глибину століть, то фактично ще й сьогодні та справа не перестала бути актуальною. Постійно час до часу аринають намагання низького римо-католицького духовенства до знесення celibatu. Заходи духовенства усунути канонічний примус щодо celibatu відкинув Григорій XVI. і Піл IX. Старокатолицький рух теж довів до знесення celibatu. І сьогодні ще — то тут, то там — аринають думки, що celibat не був шасливою реформою та що балачки, які дошкулують римській церкві, мають своє джерело в celibatному примусі.

Приглядаючись важенням історичних подій, маючи змогу глянути на справу з історичної перспективи, мусимо ще з більшим острахом глядіти на celibatні експерименти у нас, — на границі католицизму і православ'я.

МАНІРАДА

Н. У. Т. І
"Богам"

11. лютого.

Поїмний заповід-
ження вул. Ру-
ска 18. І. в.
Тов. "Carpatia".

По широкому світі.

Французький парламент прийняв більшістю голосів рішення, щоб не арати при Ватиканській аамбасаді, ані в сбер-каторі.

Французький уряд сплатував пати-дестатуту французької конституції.

У Ландігу не можуть аделітати Раді діти до порозуміння щодо вибору нового голови. Тому національний ком сар прохав Ліге Навіш, щоб на сесі у марті призначив сама голову, який, агідно з пар-саквою клятвою, має бути Швейцарцем.

Представник ССРР у Відні Коффе має абути азначений аамбасадором у Тоні.

Англія, Франція та Італія ведуть переговори, щоб аступити саріаю в справі турецько-грецького конфлікту, що до аделітати з меж Туреччини сжувені-ного патріарха.

Сербський прем'єр Пас'ч висловився проти федеративної алазку з Хорватією, алазуючи, що між Сербією, Хорватією та Словенією не можуть аровести аразних меж.

Англіський кабінет, по аінстві "Дейлі Телеграф", має з аибільшою ти-жні ае алажити нарис нового плану для забезпечення сідно-європейського яру.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це на-родна фортеця, це певний захист у лобі лихолітстві!

Проти celibatu.

Народна Організація Українців міста Львова під проводом исп. І. Літницького відбула в неділю 1. лютого ц. р. більшу нараду, присвячену головно справі примусового celibatu під сучасну хвилю особливо шкідливого і небезпечного для української нації. Після рефе-рату п. О. Пеленського і асесторон-ної дискусії прийнято односторон-сідуючі резолюції:

Народна Організація Українців міста Львова:

1. протестує проти змагань де-яких чинників в саркції українсько-католицької Церкви накинати примусовий celibat духовенству цієї Церкви наперекір волі народу і основним законам статута Унії з 1596 р.;

2. атирає ті самі чинники прова-дити виховання молодого клиру в національному дусі з поштовуван-ням до тих обставин, серед яких прийдеться йому вести український наряд не тільки в релігійно-духов-них, але також у всіх загально-на-ціональних, а тим самим і класових справах, агідно з віковою тради-цією української Церкви.

Оскар Турянський

2)

Кость бере жінку на іспит.

(Продовження.)

III.

Що його робити? Я примидив м'єсе, свиний коні, устав на ноги, позад пані поцесорки руку та по-сидів їй гарненько по лівім боці коло себе. Люльку сховав я до ки-шені, щоб мой пані не пускати ли-му під носик і легесенько пошлу-вав батіжком на свої коні. По яко-мусь часі я запитав пані поцесорку:

— Яке вельможній пані сидить-ся коло мене? Чи вже пані не бо-ється?

— Ні, — каже пані.

Тимчасом сонце вже зайшло й почав потігати легенький вечірній холодок. Нараз десь недалеко щось обівалялося, ніби сова. Пані поце-сорка ахнула мене за руку і крик-нула:

— Ой, Костю, мені дуже лячно...

Як так вона сказала, присунулася дуже близько до мене та може не-хотючи притиснулася до мого боку. Ух, як мені гарячо стало!.. Я на-віть забув їй відказати, що нема чого боятися. Замість того я динів за кишені люльку, устроїв собі в пот і почав задроті пакати. Тоді

пані поцесорка голосно засміялася й каже до мене:

— Костю, а смікує вам порожня й незапалена люлька?...

Мені адається, що я мусів дуже почервоніти на лиці. Я сховав люль-ку назад у кишеню та почав, сам не знаю, чого, непотрібно кликати на коні айой айой! Потім шибну-ла мені через голову така думка:

— Ти, мой, хлопче, чи знаєш ти, що перший раз у твоім житті сиди-ти коло тебе гарна пані та ще так до тебе пригорнулася.

По якійсь хвилі пані поцесорка обівалялася:

— Костю, що ви так думаєте?

Я кажу:

— Прощу пані, мені так думки помішались, що тяжко сказати...

— Чомуж вам, Костю, так думки помішались?

— Бо бідний чоловік тільки мучи-ться на сьому світі...

— Чомуж ви мучитеся на сьому світі?

— Різні клопоти.

— Які?

— От, наприклад, перший клопіт: У мене лиха й погана жінка...

В сьому місці Настя, що досі мовчки з закованими губами слу-хала оповідання, обівалялася сердито:

— Ого! вже починаєш балагана-ри сити!... Дам я тобі лиха й по-гана жінка!...

Однаке Кость не зважав на жі-нчині слова й розказував далі:

— То ви, Костю, — каже пані поцесорка, — не любите своєї жінки?

Я на те:

— Аж прощу вельможній пані, як можна любити таке старе ба-бине...

Після того слова Настя садесну-ла руками і крикнула до жінки та чоловіка, що сиділи дбокола не:

— Ой, кумоньки добрі! Прощу вас замкніть мому чоловікові ту нехаранурну губу, бо, хресте святий, не атримаю...

Громада усюхоїла роздратовану жінку, а Кость оповідав далі ось як:

Пані поцесорка питає мене:

— А який ваша жінка була така молода як я, то чи ви її любили?

Я на се:

— Ох, прошу вас, вельможна па-ні, не агадуйте мені того, що не-можливо, бо мене надармо оскома бе...

Настя аіншлася анову до розмо-ви словами:

— Змилуйтеся, люде, прошу вас, припріть йому ту брехливу ханку, бо так їй перебо, що викине йому рот наперед носа!

Гості засміялися, а Кость тіша-ся, що його жінка чим раз більше сердиться. Й їй довів йому роз-маку.

Але тут нова думка блиснула з

Костевій голові. Своїми хитрими о-чима він обкинув усю громаду в хаті та почав розказувати про ка-бана, що одного разу ставив йому на дорозі. Тоді Лупь Семенюк не-ребив його словами:

— Костю, та куди ви заїздили?

Де пані поцесорка, а де кабан?..

Говоріть же до прикладу!

— До прикладу, до прикладу, по-чинайте з кінця про пані поцесор-ку! — загомоніли жінки й мужики.

Кость усмінувся непотібно та звернувся до слухачів з ось яким питанням:

— Панова громадо! Я розказував би далі, алеж ви самі чуєте, як моя стара алоється...

Та який же хтонебудь із гостей мав змогу відповісти, Костева жи-нка перша закликала:

— Бреши, бреши аже до кінця!.. Хай ми азнаємо, до чого ти добре-шенсь...

Лупь Семенюк засміявся акупі з іншими та сказав:

— І будь мудрий з бабани! Го-вориш чоловіче, жінка кричить, мовчиш — вона кричить, чому ти не кричиш?.. Ет, ви, жінки, маєте вроди розум, лиш не в голові...

Кость почав так розказувати далі:

(Продовження буде)

Як добиралися до України.

Ленін і Раковський.

В третій декаді січня н. р. минул рік від смерті Леніна. Очевидно, що ці роковини відзначувала ідентично вся Радянщина. Преса поспішила цим роковинам окремі збільшені видання своїх органів. На сторінках української радянської преси появилася теж багато статей про Леніна та ленінізм. Всі вони переважно теоретичного характеру. Та є між ними одна чисто мемористичного характеру і її хочемо присвятити дещо уваги. Маємо на думці статтю Християна Раковського п. з. «Ідеї в Україні», поміщену в харківських «Вістях».

Раковський згадує про ті часи, коли більшовики щойно забиралися до України. І ось тут цікава кар'єра самого Раковського. В 1917 р. він вийшов з румунської тюрми та опинився в Одесі. По заключенню берестейського договору поїхав до Москви і там явився перед Леніном у квітні 1918 р. У Леніна стрінув Раковський Свердлову і попросив у нього якогось кімнати, в якій він замешкав би. Свердлов спершу дав йому вининуючу відповідь, а потім подумавши, повеселився і сказав таке: «Добре я вам дам кімнату, але чи не згодні ви вести переговори з Україною?» З цим погодився і Ленін. Раковський згодився і з того моменту почалася його кар'єра. З голови делегації став він опісля головою українського більшовицького уряду. Та ще кілька слів про цю делегацію. Ленін почерпнув Раковському, що більшовики мусять вести переговори з Україною, бо до того зобов'язалися в берестейському договорі. Означено в договорі не треба трактувати поважно, бо все по ньому переходило та проминало. Делегація поїхала до Курська і там довідалася, що на Україні гетьманський переворот. Ленін повідомив про це, дав делегації таку телеграфічну директиву: «Зверніться просто до німецького командування в Києві й заявіть, що ми вважаємо за краще вести переговори з постійною владою на Україні, тобто зі самими німецькими генералами, ніж із владою української буржуазії, яка часто змінюється».

Остаточно гетьман почав переговорювати з більшовиками. Більшовицька делегація під проводом Раковського та «Українець» Мануїльського піддержувала перш за все діяльність комуністів на Україні, а навіть обмірковувала на спілку з ними можливість державного перевороту. З делегацією Раковського перемовнювали не тільки гетьманський уряд, але й українська демократія устами Винниченка. Згідно з твердженням Раковського Винниченко потодувався тоді на радянську владу на Україні під умовиною, щоби йому дали повну волю в справі введення українців. Винниченко мав сказати нібито таке: «Так само як ви створили диктатуру робітників та селян у Росії, так нам треба створити диктатуру української мови (?) на Україні». Раковський очевидно поінформовав про це Леніна, а той сказав таке: «Звичайно справа не в мові: Ми згодні визнати не одну, а навіть дві українські мови, але щодо їх радянської платформи, то вони нас обдурять».

Та все це минулося і неспіли часи, коли Раковського призначили головою більшовицького уряду для України. Раковський жалувался перед Леніном, що він не Українець і йому важко буде виконати свої зобов'язання. Ленін на це сказав: «Чи не можете ви знайти серед Ваших бабусь якусь Українку, щоби таким чином встановити Ваш український родовід?» Раковський відповів, що всі його бабусі на жаль Болгарки.

Раковський поїхав на Україну в характері голови уряду, не зважаючи на те, що «чого всі ба-

бусі Болгарки. Йому дав Ленін директиву, щоби намагатися за всяку ціну притягнути на більшовицький бік усі ті українські організації, які згодні стати на радянську платформу. Раковський згадує про одну таку, а саме про українських боротьбистів. Голова есерів боротьбистів Полоз, що попав у склад делегації директорії УНР, для переговорів з більшовиками. Цей Полоз спік длі печені, бо перемовнював як представник УНР, а урядом більшовиків, а як голова боротьбистів із центральним комітетом партії більшовиків-комуністів. По ньому продовжував ці переговори в Харкові вже з КП(б)У боротьбист Блакитний, теперішній редактор харківських офіційних «Вістей». Боротьбисти домагалися їхньої участі в уряді України. В партії КП(б)У був завзятий спротив одного крила проти участі боротьбистів в уряді. Те крило заперечувало взагалі українську національну проблему. Тут то компромісцем із КП(б)У, до яких зараховує себе і Раковський, прийшов з допомогою Ленін. Він був за порозуміння. Остаточно перемогла ідея згоди і двох українських боротьбистів увійшло в склад уряду України. Ленін піддержував теж справу прийняття боротьбистів до III. інтернаціоналу, хоча вона й провалилася, не заважаючи на Леніна.

Раковський пише, що Ленін все дуже завзято виступав проти «русотатства» комуністів з України. Найважливішою передумовою успіхів більшовизму на Україні було правильне вирішення селянської проблеми. Ленін був проти агітації за комунами на Україні, а також проти організації т. зв. радгоспів (радянських господарств латифундій), які дуже обурювали українські селянські маси. Раковський твердить, що він сам був у тих справах дуже уступливим, а Ленін все одно до-

коряв йому за те, що він йде ще далі на всякі уступки українським селянам. Ленін починався у великій мірі до ліквідації тої політики на Україні, яка там проводилася до грудня 1919 р. Саме на грудневій конференції російської компартії цю політику осуджено та намічено новий земельний закон для України. Далі твердить Раковський, що заслугою Леніна було теж погодження двох течій у комуністичній партії більшовиків України. Одна частина тої партії була проти українізації та проти всякого контакту з національно-свідомими Українцями, навіть такими, що стояли на радянській платформі. Ленін був компромісцем в українських справах і був завсідни проти надмірного та непродуманого «русотатства».

Ось таку сільватку Ленін дав Раковський. Очевидно, що тим самим він яскраво підкреслив і своє становище в тих справах. Він усе був таким же компромісцем як Ленін. Ми не входимо в аналіз цих тверджень Раковського про українофільство Леніна та самого Раковського. Та все таки вважали за вказане поділитися з нашими читачами повнішими радками про спомини Раковського. Це було тим більше вказане, що всі наведені факти свідчать про те, що Ленін йшов на уступки нашому життю. А життя на Україні ставило все нові й нові домагання уступок. Найважливішим чинником, а дим треба було рахуватися більшовикам на Україні, було селянство. Це розумів Ленін, але не розумів цього всі доморідні українські «русотатпи»-комуністи. Ці уступки йшли з боку комуністів все далі й далі, та довели остаточно до теперішньої українізації, закріплення земельної власності, передачі лісів і т. д. Самі комуністи ставали своєю тактикою, що українське селянство — не сила, з якою треба рахуватися. Ми віримо, що це селянство ще не сказало свого останнього слова про свою державність.

В. М.

Франція і С.Р.С.Р.

Здавалось би, що поміж Парижем і Москвою повинна існувати як найкраща гармонія.

На такий погляд складається чимало причин. Перш за все спільність французько-російських інтересів існує по війні так само, як перед війною. Союз з Польщею і протегування польсько-румунсько-турецького протибільшовицького блоку (ідея Пуанкаре) в нічому не змінило багато поважнішого факту, що і на Близькому і на Далекому Сході інтереси Франції збігаються з інтересами СРСР. (як спадкоємця кол. Росії), маючи проти себе — інтереси Англії. З другого боку цілком немаловажним є момент приходу у Франції до влади Ерріота, — того самого Ерріота, який ще як бурмистр Лону мав славу симпатика нової рад. влади, як такий їздив три роки тому до Москви й у інші міста Рад. Росії, та повернувшись з тієї подорожі рішучим прихильником думки визнання рад. влади й наважання з нею правдивих взаємин. Що правда, то такої думки був і Мек Донельд. Але Мек Донельд провалився, — його ідеї не нашлись ще відповідного ґрунту в Англії. За те становище Ерріота змінилось, — наглядна позначка, що радикально-соціалістичний кабінет у Франції має раптом існування, має підпору у масах і є в силі проводити намічену програму.

Чому ж відносини поміж Францією і С. Р. С. Р. майже від першого дня взаємного визнання не пішли аж крок вперед на шляху реалізації співпраці? Чому вони все ще визначаються лише виключно дипломатичних нот, — нот протестів та виправдань?

Головна причина цього, це з глвч-

ту відмінне поняття про міжнародні взаємини у державних діячів соціалістичної Франції й нинішніх представників більшовицького Союзу. В середній і західній Європі та на всьому культурному світі обов'язують деякі принципи, яких тримаються держ. мужі і дипломати без огляду на свою партійну приналежність та на ріжницю політ. світогляду. Першим і найголовнішим принципом у міжнародних взаєминах є принцип неагресивності у внутрішній справі другої держави. Кожна держава має право довільно змінити в себе державний устрій і довільно перепарувати найшудерніші закони. Як що з цією державою нав'язує хто правильні дипломатичні зв'язки, так ні трішки не вийшеться у її внутрішній реформаторській змаганні, обмежуючись лише до відповідного забезпечення інтересів своїх громадян у тій державі. Але московський уряд і його заграничні представники ніяк не в силі погодитися з таким «буржуазним пересудом». Кожна держава є для Москви тереном комуністичної агітації й предметом, який входить у рахунок на будучу всезагальну революцію. Французький посол у Москві, Гербет, був примушений вже декілька разів протестувати проти спроб рад. влади далі підтримувати комуністичний рух у Франції. І радянський посол у Парижі, Красін, і один із найближчих діячів Рад. Союзу, Зиновєв, дуже недипломатично вибалакалися зі своїми пропагандистично-революційними поглядами.

Другою великою перешкодою для франко-рос. справжньої згоди, це справа довоєнних царських боргів. Цю справу обі держави мали подолати в першу чергу, зараз після офіц. визнання. Росія не

тільки цієї справи і з ползало, але недовго сам голова Наркомфінансів СРСР, Ріков, висловився дуже скептично про призначення Французам їхніх виног. У Франції ця заява викликала велике огорчення, яке стало арзомілим, коли заважило, що у довоєнних російських державних паперах є уміщений капітал не тільки французьких банкірів, але найширшею частина французького народу. Французи повсім не вимагають від більшовиків, щоби вони виклекали своїх ідеологічних принципів, вони хотять лише звороту своїх грошей. Річ ясна, що вони не можуть аніхатися до думки, що їхні гроші мають служити більшовикам для ведення революц. пропаганди в їх власному краю.

Приклад із франц.-радянськими взаєминами є дуже повчальний, проймає ще чимало часу, поки два цілком ріжні світогляди найдуть шлях справжнього порозуміння.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Автономія Сх. Галичини.

Для 4. лютого на засіданні конституційної комісії приділено послові Незабалковському реферат над внесенням ППС. у справі автономії для Сх. Галичини.

Польщі не має поштових прав у Данцігу.

Високий комісар Союзу Народів видав 4. лютого рішення в справі польської пошти в Данцігу, яке каже, що польська пошта в Данцігу призначена виключно для польських урядів в Данцігу і не має права удержувати поштові уладження поза центральною на пл. Гевелія. Польський уряд протестує у С. Народів.

Справа Бесарабської на сойм. комісії.

4. II. відбулося засідання комісії для розслідування відносин у зв'язках. Ухвалено вжити до звіту комісії також протоколи про політ. відносини. На засіданні комісії, що відбувається сл. тижня, затвердять протокол із візитів уязиць. На внесення пос. Інцлера ухвалено вибрати підкомісію, до якої ввійшли посли: кс. Вирембовські, Узембло і Зезжинські для розгляду актів справи Ольги Бесарабської і дисципл. актів підкомісара Лабяка, щоби познакомиться з матеріалом для остаточної редакції протоколів.

Вбийники о. Дуркота стануть перед наглим судом.

В жовтні м. р. абило в Ковшов (б. Равч. руської) пароха о. Дуркота. Тепер у жовківській повіті підтримано двох небезпечних бандитів братів Судолів. Поліційна слідча експозитура сконстатувала, що вони абило о. Дуркота. Вони й прилягли до злочину. 13. січня н. р. хотів їх арештувати постеруковий Новак із Кристинополя. Вони його розбавили, а кріс перекочували в гробницю на кладовищі в Жовків. Доконали також багато інших бандитських нападів в околиці. Перевезено вже обох до Львова. Наглий суд над ними відбудеться в найближчих днях.

Економічна злука Австрії з Мадярщиною.

«Морнінг Пост» повідомляє, що один член французької делегації до Союзу Народів має предлжити план економічної злуки між Австрією і Мадярщиною. Думають, що Чехословаччина прилучиться до цього внесення. Часописи повідомляють теж, що між Австрією й Мадярщиною йдуть переговори для введення спільної валюти.

Криваві заворушення в Греції

В Афинах під час комуністичної мініфестації за миром прийшло до важких заворушень. Було 5 убитих і понад 60 ранених. Комуністи видали відозву до війська, щоби збунтувалося в разі війни з Туреччиною. Туреччина задумує видалити ще 34 грецьких єпископів і духовників.

